

studio PLANTAARDIG

maken: Als je daar een verschil in wil maken, moet je die gaten, die er zijn, opvullen en tegelijkertijd die regels, die nu actief stimuleren dat er wordt gehandeld, geïnvesteerd, om die bij te gaan stellen.

00:04:43 Esther Molenwijk

Er is één gebied waar het wel heel slecht gesteld staat met de wetten.

00:04:48 André Nollkaemper

Als we het over dierenwelzijn hebben, dan hebben we eigenlijk nauwelijks wetten. Eigenlijk alleen in Europa zijn er bepaalde regels. Ik beperk me even tot het internationale veld, los van nationale wetgeving. Maar op mondiaal niveau zijn er eigenlijk nauwelijks geschikte regels om dierenwelzijn te beschermen, dus daar is het vooral een kwestie van ontwikkeling van betere regels, die vervolgens gehandhaafd moeten worden. Op andere gebieden, als je het hebt over biodiversiteit, over waterkwaliteit, over luchtkwaliteit, daar zijn wel veel internationale regels over en daar is het nu voor een deel weer meer een kwestie van handhaving, dan van het formuleren van nieuwe regels.

00:05:32 Esther Molenwijk

En als ik me niet vergis, staat er in ieder geval in de Nederlandse wet, en volgens mij in meerdere internationale wetten, wel zaken, zoals 'een dier heeft intrinsieke waarde' of 'een dier mag geen schade toe worden gebracht', zeg maar. Is dat nog niet genoeg om rechtszaken op te voeren, om recht af te dwingen?

00:05:52 André Nollkaemper

Nee, de praktijk laat zien dat dat niet zo is. Het klinkt ook heel mooi, hè, uitgaan van de eigenwaarde van een dier, maar goed, één blik in welke intensieve veehouderij dan ook in Brabant laat zien dat er een enorme kloof is tussen die algemene erkenning van de waarde van het dier en wat daar in de praktijk onder wordt verstaan. En voor de rechter kom je er nooit door je te beroepen op een hele algemene norm als 'de waarde of de waardigheid van een dier', dan zou moeten gaan om de concrete normen, om die vierkante meters, om licht, om geluid, om de bodem van stallen. Als je daar concrete regels over hebt, daar kan je over procederen. Dat wordt ook wel gedaan, maar goed, in hele grote delen van de wereld zijn die regels afwezig of heel beperkt.

00:06:42 Esther Molenwijk

Hij denkt dan ook dat we met de dierenwelzijnsargument niet op veel verbetering kunnen rekenen.

00:06:48 André Nollkaemper

Als de hele agenda van verbetering alleen zou moeten draaien op dierenwelzijn, dan zou ik uitermate somber zijn, omdat ik niet denk dat er breed, alleen al in Nederland, maar ook wereldwijd, ik denk niet dat daar

voldoende diepte is van overeenstemming om echt verdergaande regels te maken over bescherming van dieren, hoe graag ik ook dat ook zou willen.

00:07:10 Esther Molenwijk

Je zou liever willen dat het om morele redenen zou gebeuren voor de dieren.

00:07:15 André Nollkaemper

Nou, ik geloof zelf stellig in de morele waarde en waardigheid van het dier. En ik vind dat de mens moreel verplicht is om andere levende wezens, zoals dieren, op een veel respectvollere wijze te behandelen en die staat echt haaks op de manier waarop we nu in de intensieve veehouderij daarmee omgaan. En voor sommige mensen zou dat een drijfveer zijn voor regulering, maar alleen al in Nederland, zeker als je kijkt naar het heilig klimaat en dat wordt alleen maar groter.. Als je op mondiaal niveau kijkt naar Brazilië, naar China, Argentinië, daar is nog niet het begin van consensus om die basisregels te ontwikkelen. Maar goed, de positieve lijn kan dan zijn dat we steeds diepere erkenning hebben dat deze vorm van productie niet alleen gevolgen heeft voor het welzijn en de waardigheid van dieren, maar uiteindelijk ook ons als mens raken, vooral via gezondheid en via klimaat. En die verbinding van die onderwerpen, daar zien we de afgelopen 5 jaar, 10 jaar een fundamentele verdieping van de internationale samenwerking, van de erkenning door internationale organisaties dat die onderwerpen verbonden moeten worden. En als je dan toch zoekt naar een lichtpuntje, dan ligt het daar, dan ligt het in erkenning van het belang van uiteindelijk de eiwittransitie, dat we toe moeten naar een andere vorm van produceren van voedsel, om die veelheid van verbonden belangen die daardoor geraakt worden.

00:08:51 Esther Molenwijk

Ja, of, kortom, om het ook wat cynischer te zeggen misschien: Op het moment dat het dierenbelang het mensenbelang raakt, op het moment dat wij er zelf, nou bijvoorbeeld door zoönose misschien een probleem door kunnen krijgen of door de verwoesting van ons klimaat, dan is de kans dat we gaan handelen, dat we het recht in gaan zetten groter dan als het alleen om de dieren zou gaan.

00:09:11 André Nollkaemper

Ik denk dat je daar helemaal gelijk in hebt. Dat is pragmatisch. Je kan dan zelfs ook zeggen cynisch, maar ik denk dat dat wel een reële afspiegeling is van het gebrek aan mondiale consensus over de waarde en de beschermingswaardigheid van het dier. Dat is gewoon te ver weg nog. Als je korte termijn wil handelen, ja, dan moet je naar andere overwegingen, uit andere belangen halen, die inderdaad meer gedreven zijn vanuit de mens zelf dan vanuit het dier.

studio PLANTAARDIG

00:09:44 Esther Molenwijk

En, en als we kijken naar het huidige politieke klimaat. Wetten en regels worden toch uiteindelijk door overheden gemaakt, dan denk ik dat we, ja, niet al te hoopvol kunnen zijn door de verrechtsing en het populisme dat er op dit moment is. We zien bijvoorbeeld ook dat de Green Deal al steeds meer afgezwakt wordt onder druk van de agro-industrie. Hoe hoopvol ben je dat we, binnen dit klimaat, toch tot betere wet- en regelgeving voor milieu en voor dieren kunnen komen?

00:10:13 André Nollkaemper

Kijk, ik ben internationaal jurist en wij zeggen altijd en we leren ook onze studenten dat internationaal recht wordt gemaakt door staten. Dus, vanuit dat perspectief, zou je misschien niet heel hoopvol kunnen zijn. Tegelijkertijd denk ik.. de echte beweging ligt eigenlijk elders, ligt niet bij staten. Ik zie 2 grote bewegingen die eigenlijk om de staat heen gaan. De ene is de, ja, de beweging van onderaf. De initiatieven van consumenten, van boeren, van actiegroepen, lagere overheden die ook handelen op de gezonde voedselomgeving. Daar zit heel veel beweging om te komen tot de andere samenstelling van diëten, tot de andere bescherming van dieren, die eigenlijk om de staat heengaat. Tegelijkertijd, aan de hele andere kant van spectrum, zie je dat er een veelheid is aan de internationale organisaties, op gebied van diergezondheid, dierenwelzijn, op gebied van voedselproductie, op het gebied van gezondheid, op gebied van milieubescherming.

00:11:15 Esther Molenwijk

Zoals de World Health Organisation bijvoorbeeld?

00:11:18 André Nollkaemper

De wereldgezondheidsorganisatie, de Voedsel- & Landbouworganisatie van de Verenigde Naties, de Wereldorganisatie voor Diergezondheid. Nou, die organisaties dat zijn..., ze zijn ooit opgericht door staten, in die zin zijn ze afhankelijk van staten. Tegelijkertijd zie je dat die organisaties een eigen autonomie kunnen ontwikkelen, ze staan in de praktijk relatief los van staten, ze kunnen veel meer een lange termijnagenda hebben, ze zijn niet afhankelijk van de 4-jaarlijkse verkiezingen die wij in Europa hebben. En er zit, grappig genoeg, een connectie tussen wat er lokaal gebeurt, hè, bij de consumenten, bij de boeren, bij de lage overheden en de agenda's die worden worden gemaakt en uitgevoerd op het niveau van de Verenigde Naties en andere organisaties. En daarmee omzeil je, tot op zekere hoogte, en je wordt minder afhankelijk van de staat, die die eigenlijk is 'gecaptured', is gevangen in die verkiezingen en steeds moet luisteren naar weer nieuwe wensen van weer een nieuwe groep kiezers.

00:12:19 Esther Molenwijk

Hij ziet verandering dus niet zozeer van de staten

komen, maar vanuit consumenten en internationale organisaties. In zijn presentatie haalde hij de quote van historicus Yuval Harari aan.

00:12:33 André Nollkaemper

'Lijden van dieren in de intensieve veehouderij, wat wij als mens veroorzaken, dat is een van de grootste misdrijven in de geschiedenis van de mensheid'. Nou ja, door een Israëliër is dat ook een hele grote uitspraak, maar goed, iedereen die bijvoorbeeld de documentaire 'Cowspiracy' ziet, en je ziet die beelden vanuit de intensieve veehouderij, daar zit die associatie van misdadigheid in. Maar goed, Harari spreekt niet als een internationaal jurist. Hij gebruikt eigenlijk de term 'één van de grootste misdrijven' in meer generieke taal, misschien morele taal, want in mijn praatje verwees ik daar ook naar, dat ja, hij heeft ongetwijfeld, ook voor mij, gelijk, als je het in morele termen giet, maar in juridische termen is dat dus niet zo.

00:13:26 Esther Molenwijk

En, ik ben eens benieuwd: Denk je dat er een moment komt waarop dat in juridische termen ook als het grootste misdrijf in de geschiedenis van de mensheid wordt gezien?

00:13:36 André Nollkaemper

Het is altijd heel moeilijk ver vooruit te kijken, maar we zien wel een interessante beweging. Je hebt nu rond het Internationale Strafhof, hè, het Strafhof is het internationale tribunaal, belast met internationale misdrijven, en daar is nu voor het eerst een beweging om het begrip 'ecocide', grootschalig schade aan het milieu, om dat te zien als internationaal misdrijf. Er is nog een lang pad, daar zijn we nog lang niet, maar het laat wel zien dat er het begin van denken is dat schade aan natuur, aan omgeving ook kan worden gezien als misdrijf. Nou, in dat verlengde is het zeker niet ondenkbaar dat op enig moment in de geschiedenis ook die grootschalige schade aan het veroorzaken van lijden van dieren zo wordt gezien, maar ja, goed, zoals ik al eerder zei, de huidige consensus hierover is uitermate dun en beperkt. Zo praat je hier wel over een onzekere toekomst die nog ver van ons verwijderd ligt.

00:14:39 Esther Molenwijk

En is het ook moeilijk voor je om je hierover uit te spreken?

00:14:43 André Nollkaemper

Hoe bedoel je moeilijk?

00:14:44 Esther Molenwijk

Nou ja, over de dierenkwestie, word je dan al snel in een activistische hoek gezet in het recht?

00:14:53 André Nollkaemper

studio PLANTAARDIG

Nou, het is een onwaarschijnlijk verschil tussen de hoeveelheid aandacht voor de rechten van mensen en de rechten van dieren. Dus, alle universiteiten in Nederland hebben één of meerdere leerstoelen over mensenrechten en de hoeveelheid vakken over mensenrechten, dat is niet aan te dragen, eindeloos. De hoeveelheid publicaties over internationale mensenrechten, in Nederland, in Europa, wereldwijd is eindeloos. Nou, als je dat vergelijkt met de aandacht voor rechten van dieren of rechten die raken aan dieren, dan is een miniem percentage van al die aandacht voor rechten voor dieren. Dus, ook bijvoorbeeld, de hoeveelheid wetenschappers die kijkt naar de positie van dieren is uiteraard beperkt. En, ik schrijf er de laatste jaren meer over, maar het is een heel klein groepje, hè, we zijn nu in Heidelberg, daar zit een hele grote groep onder leiding van van professor Anne Peters, maar het valt in het niet bij alle aandacht voor mensenrechten.

00:15:53 Esther Molenwijk

Want volgens mij kun je niet eens dierenrechten studeren aan een Nederlandse faculteit?

00:15:59 André Nollkaemper

Nee, er is geen hoogleraar Dierenrechten. Een jaar of 10 geleden was er in Utrecht een hoogleraar Dierenrecht, dier en recht, die is er niet meer. Dus dat is een enorme lacune. Daarin wijken we overigens af van bijvoorbeeld België en het Verenigd Koninkrijk. Daar zijn meerdere universiteiten die dierenrechten doceren.

00:16:16 Esther Molenwijk

Ah, daar zit eigenlijk een beetje een pleidooi om...

00:16:18 André Nollkaemper

Hier is absoluut een pleidooi en het staat ook op mijn agenda om dat op termijn te gaan veranderen.

00:16:23 Esther Molenwijk

Ja ja, tot slot, want dan gaan we weer door de lezingen in, ben ik nog benieuwd: Ik vind het altijd een ingewikkelde vraag bij dierenrechten, moeten we nou streven naar de rechten van dieren, inclusief het ingewikkelde vraagstuk van representatie, want hoe gaat zo'n dier in de rechtbank zich verdedigen, of moeten we streven naar meer plichten van de mens ten aanzien van dieren? Wat is jouw visie daarin?

00:16:44 André Nollkaemper

Ja, ik heb daar denk ik wat afwijkende positie ten opzichte van veel andere mensen die zich met dieren en natuur bezighouden. Er is een enorme stroming nu die wil erkennen dat dieren rechten hebben, dat de natuur rechten heeft, hè, bossen en en oceanen. Ik vind dat een heel sympathiek argument, maar tegelijkertijd, praktisch gezien, kan ik daar als jurist niet heel veel mee, want in alle gevallen zou je een mens of een

actiegroep moeten hebben die opkomt voor die dieren of voor natuur. En dat geldt dus ook voor voor dieren. Ik vind het argument dat dieren rechten hebben heel sympathiek, maar het betekent voor mij niet veel. Wat veel belangrijker is, is om te regelen dat de mens plichten heeft jegens dieren of jegens natuur en, even belangrijk, dat er groepen zijn of mensen zijn die het recht krijgen om op te komen voor de handhaving van die plichten, als dat wordt verzaakt.

00:17:44 Esther Molenwijk

Helder, en dat is al zo voor bijvoorbeeld Wakker Dier die mogen dat doen.

00:17:47 André Nollkaemper

Precies, Wakker Dier, Dier en Recht, die kunnen in Nederland goed procederen en doen dat ook. We moeten goed alert zijn dat die rechten ook beschermd blijven. Er is best wel wat tegendruk, ook in Nederland, om de rechten van collectieve actiegroepen te beperken. Maar goed, als het zo is, dan hebben voor mij de rechten van dieren niet veel toegevoegde waarde.

00:18:06 Esther Molenwijk

Nee, beter de plicht van de mens om zich over..

00:18:10 André Nollkaemper

Precies, gekoppeld aan een goed proces voor de handhaving van die plichten, ja.

00:18:17 Esther Molenwijk

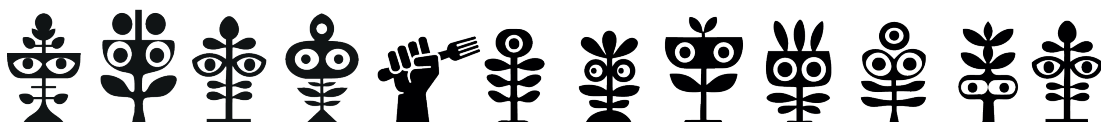
We moeten, volgens professor Nollkaemper, dus de plichten die we ten aanzien van dieren hebben beter vastleggen, maar op de korte termijn verwacht hij vooral vooruitgang op gebieden waar dierenwelzijn raakt aan de menselijke belangen. Zoönose, klimaatverandering en volksgezondheid zullen eerder aanleiding geven om overheden en vleesbedrijven ter verantwoording te roepen dan dierenwelzijn zelf. De volgende spreker die ik interview is Jennifer Jacquet. Zij is hoogleraar milieumetenschap en beleid aan de Universiteit van Miami. In haar onderzoek vergelijkt ze de lobby van olie- en gasbedrijven met die van vlees- en zuivelbedrijven. Ze schreef er een boek over, 'The playbook'.

00:18:59 Jennifer Jacquet

The Playbook is the set of tactics that corporations use when threatened with scientific knowledge. And, they have a reliable set of tactics, oil and gas uses it, but tobacco used it, asbest used it, agro chemicals used it and it's again 'deny the problem, deny the cause, challenge the policy, challenge the messenger'. Policy Challenge, the Messenger.

00:19:21 Esther Molenwijk

Het playboek is dus zeg maar de strategie, de afleidingsmanoeuvre die bedrijven gebruiken om maar

studio PLANTAARDIG

00:30:05 Jennifer Jacquet

Well, I think, with the meat & dairy companies, it is really, I started working on them when I was writing my book, The Playbook, because I say that, in real-time almost, they were carrying out the playbook. And, I was sort of seeing that..., in the animal agriculture industry, when it came to climate change, which was sort of xxx topic, and remained so, it was like 'and I better going to do this' and than you do this and I felt like I had some kind of, you know, fortune teller quality, because I felt like I could almost predict the future and that gave me, obviously, a false sense of power. So, I kept working on it, because I feel like..., and it keeps yielding results, because I sort of think 'what if I look here, what if I pull on this a little bit' and than, inevitably, I find what I am looking for or interesting things unfold, and because, I think, this whole area of animal agriculture and climate change has been underappreciated for so long, that I am pretty excited by it. I don't know, it is hard to know what motivates oneself, I don't actually have a good grasp on it, but I am not tired of it yet.

00:30:11 Esther Molenwijk

Well, that is good news.

00:30:11 Jennifer Jacquet

I am sure they are hoping I do.

00:30:13 Esther Molenwijk

Well, I am hoping for your next book to see what you uncover next.

00:30:16 Jennifer Jacquet

Let's see. I am not sure..

00:31:36 Esther Molenwijk

De volgende dag krijg ik de kans om Nicolas Treich te interviewen. Hij werkt als landbouweconoom aan de Universiteit van Toulouse en heeft zich verdiept in de vraag: Zouden we een dierenwelzijnsbelasting op vlees moeten heffen?

00:31:51 Nicolas Treich

I got interested 10 years ago, maybe, into animal welfare. I think initially for personal reasons, for conversation. I didn't know much about the topic and I got to know some people who were vegetarian, for instance, and I was a bit intrigued, even provoked, by that, but than I realized that I didn't know about the topic so much. And when I started to get information about what was really going on in the farming industry, I was shocked. And then I said to myself 'wow, I am at the French agricultural institute, I am ignorant about that, I am ignorant about the life of animals, probably many of my colleagues too, it is going very bad in the farming industry and no economist works on that, so it's time to do it'.

00:32:40 Esther Molenwijk

Hij is duidelijk persoonlijk gemotiveerd over dit onderwerp.

00:32:43 Nicolas Treich

Working in academics, it was easy for me to have access to information and honestly, every time I was reading information about 'routine practises' in the farming industry, I was shocked: 'Wow, it is the way it works, we keep chicken, after 40 days, we mutilate all these animals'. We have so many animals in intensive farming, it was not what I heard before. I was shocked and meanwhile I realized there is so little in economics about this, so than I said to myself: 'Maybe it is time to adjust a little bit my career path'.

00:33:16 Esther Molenwijk

And how happy were your colleagues in the agriculture economics about your diversion of the path towards animal welfare?

00:33:23 Nicolas Treich

Shocked haha, no, it is always interesting to have discussions with colleagues, but, indeed, in my institute, it is not always easy, because many of my colleagues work in the production department and like xxx technician. We don't want to hear, but it is going very bad for animals and we do not want to hear, but we should reduce drasitically the meat production and so on, but overall it is quite stimulating.

00:33:56 Esther Molenwijk

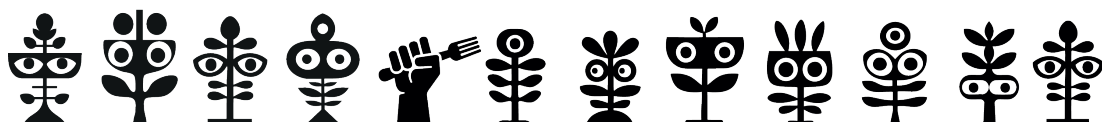
Hij onderzoekt dus een mogelijke dierenwelzijnsbelasting die op vlees betaald zou moeten worden. Een bijzonder onderzoek lijkt me, want een klimaatbelasting op vlees lijkt me veel meer logisch en beter meetbaar ook. Het is even goed om hier te weten: Hij gebruikt steeds het woord 'externality', oftewel externaliteiten. Dat kun je zien als de schade die de vlees veroorzaakt, maar die niet in de prijs meegerekend is, dus die niet de consument van vlees betaalt, maar de samenleving of de dieren.

00:34:26 Nicolas Treich

I think it is very important to keep working on the informal externalities of animal farming, because they are huge and we are not sure we fully understand everything. We still mainly debate about that, so I think it is extremely important that we keep working on that, but, as a matter of fact, there was no specific work on animal welfare externality, at least from this view of pricing externalities and this is what we propose there.

00:34:53 Esther Molenwijk

Yes, and at the same time, it might be a bit understandable why it wasn't there yet, because it is extremely

studio PLANTAARDIG

complicated of course to put a price on animal welfare. You use the concept of a life worth living, would you be able to define that?

00:35:08 Nicolas Treich

Yes, so I can try to explain why this concept of life worth living comes out. It was a bit of a surprise to us as well. We try to think about animal welfare as an externality. We, as consumers, when we consume meat, we generate an externality on animals, so can we price that, as we do for other type of externalities? And the starting point that we must understand is that, if we put a tax on meat, we are going to change the number of animals we create. And that means that if we have a tax, we consume less meat, we produce less meat, so we produce less animals. So, there are less animals living. Is it a benefit or a cost? And this is where the concept of life worth living emerges. It is a benefit if life is not worth living, because we have removed a life, we have not created an animal, it is a good thing that this animal does not live if life is not worth living.

00:36:06 Esther Molenwijk

It would have been a very bad life. Than, it is great that it is not created.

00:36:11 Nicolas Treich

This is what comes out. In the paper, we explain that there could be xxx there. The basic idea is this one: It is a negative externality when there is a lot of suffering, but it could be potentially a positive externality, if you create a life that is worth living, in that case, it is not so bad after all to eat meat, because we create lifes that are worth living, so this animal lives, thanks to the fact that we eat meat.

00:36:36 Esther Molenwijk

Interessant gedachte-experiment. Dus, als het leven van het dier het echt waard is om te leven, dan zou het juist goed zijn dat we vlees eten, want dan hebben we dat leven gegeven. Maar hoe goed moet dat leven dan wel niet zijn? Wat is 'a life worth living'? Dat heeft hij uitgezocht in twee enquetes: één voor leken en één voor dierenexperts die in de vee-industrie werken. Aan beide groepen schetste hij 7 scenario's voor het leven van een vleeskip.

00:37:07 Nicolas Treich

Number one was like standard chicken, so very industrial, will live for 40 days. Number two, we improved slightly, so we have enriched environment and xxx, natural light. Number four, five was outdoor and number seven was backyard-like farming with a very happy chicken. And we asked them whether life is worth living in which categories. And what we got is that in general they agree for like scenario five or six.

00:37:46 Esther Molenwijk

At the very top? Pretty much the best?

00:37:49 Nicolas Treich

The best, but..., basically all farmed animals, given current conditions, we believe life is not worth living. Even, though, interestingly, the animal experts, people working in the industry on this topic, were more positive a little bit.

00:38:05 Esther Molenwijk

They thought, like maybe at level 3 or 4, the life is already worth living?

00:38:09 Nicolas Treich

Exactly. That was an interesting study we did four years ago. In a new study, it's only xxx people. Here, we didn't specify the animal, we didn't say chicken or cow or so on, we just follow the framework that is used in animal welfare science, that is called xxx freedom. So, freedom from pain, freedom from hunger, this kind of ..., no malnutrition and so on. We explain what this framework is about and then we describe the living conditions of different animals, explaining whether the severity of violation of each freedom, and then at the end of the day, we ask the question about whether, given the farming condition, do the people think that life is worth living or not. And, from that, we extracted this information and we calibrated the parameters in our model to compute the tax.

00:39:03 Esther Molenwijk

I understand, yes, so that was my next question, because I saw that for chicken I believe, the price would go up from like 5 euros per kilo to 55, roughly, so that's an increase of like ...

00:39:15 Nicolas Treich

It's the end of this industry basically, if you do that. Nobody is going to pay 50 euros for a kilo of chicken, nobody almost.

00:39:25 Esther Molenwijk

People can't see that because there is no camera here, but you are smiling a little bit when you say that.

00:39:30 Nicolas Treich

No, it's huge, but it reflects..., I mean, when we take animal welfare seriously, there are so many animals and their life is so bad that, if we take animal welfare seriously, the tax must be huge. Even with very very conservative assumptions, from the beginning to the end, so it is really an underestimate, we get very high level of tax, because the life of chicken in farming is very bad.

00:39:57 Esther Molenwijk

Als we dierenwelzijn echt serieus nemen, moet die be-

studio

PLANTAARDIG

00:56:17 Esther Molenwijk

Aan het eind van het congres duizelt het me een beetje. De lezingen waren soms behoorlijk abstract en veel theorieën zijn nog niet direct toepasbaar. Toch stemt het me hoopvol om te zien dat al deze rechtswetenschappers zich, ieder vanuit hun eigen vakgebied, inzetten om de wereld eerlijker, gezonder, en vooral diervriendelijker, te maken. Leuk dat je luisterde. Ik wil het Max Planck Instituut bedanken voor hun medewerking aan deze aflevering. Marlon van der Pas deed de audiomixage. Help jij om meer afleveringen mogelijk te maken? Ga naar studioplantaardig.nl en de rest wijst zich vanzelf. Dank je en tot de volgende!

VOLG STUDIO PLANTAARDIG OP JOUW FAVORIETE PODCAST PLAYER

